

*Кисельова О.М.
д.е.н., головний науковий співробітник
ДУ Інститут економіки та прогнозування НАНУ, м.Київ*

ОСНОВИ МУНІЦИПАЛЬНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Ця стаття розкриває суть та призначення муніципального оподаткування.

Эта статья раскрывает суть и назначение муниципального налогообложения.

This paper discover the problems of municipal burden.

Постановка проблеми. Україна перебуває в процесі реформування економічних відносин в частині перерозподілу державних ресурсів. За роки незалежності накопичилось достатньо інформації про недоліки існуючого державного механізму регулювання загальносуспільних процесів, один з яких торкається проблеми формування місцевих бюджетів.

До цього часу головною проблемою залишається недостатність джерел фінансування місцевих бюджетів, внаслідок чого органи місцевого самоврядування не мають достатніх коштів для розвитку територій і навіть для покриття витрат на утримання соціальної інфраструктури територій. Тому актуалізується проблема наповнення фондів місцевих бюджетів реальними коштами.

Оснoву доходної частини місцевих бюджетів становлять податкові надходження, частка яких в різні періоди становила від 60 до 65 відсотків. Решту складають неподаткові надходження та платежі, а також інші надходження, що здійснюються на безповоротній основі.

Зазначене обумовлює вагоме значення муніципального оподаткування в процесах бюджетування та вивчення основ його здійснення.

Аналіз публікацій з теми дослідження. Проблеми муніципального оподаткування його місця та ролі висвітлювались у роботах вітчизняних вчених: Бадиди М.П., Барановського М., Буряченко А. Є., Косаріна В.П. та інших.

Метою даного дослідження є визначення суті та функціонального призначення місцевого оподаткування в питаннях бюджетування.

Виклад основного матеріалу. В економічній вітчизняній літературі не склалось єдиного погляду на сутність та природу муніципального оподаткування. Переважна більшість вчених ототожнює поняття муніципального оподаткування з процесами справляння місцевих податків і зборів. Такому підходу сприяє те, що в нормативно-правових актах офіційного визначення цього терміну не існує. В податковому законодавстві України, в Бюджетному кодексі України цей термін також не розкрито, проте наведено визначення місцевих податків і зборів. Водночас, відсутність єдиних методичних підходів до визначення цієї

категорії позбавляє можливості комплексного розгляду проблем, пов'язаних з муніципальним оподаткуванням.

На наш погляд, під поняттям муніципального оподаткування слід розуміти економічні відносини, що склались в суспільстві з приводу перерозподілу ресурсів між бюджетами різних рівнів, закріплення за бюджетами різних рівнів конкретного переліку загальнодержавних та місцевих податків і зборів з метою збалансування бюджетів, забезпечення їх фінансовими ресурсами та досягнення належного рівня соціальної захищеності громадян та соціально-економічного розвитку суспільства. Муніципальне оподаткування є частиною бюджетної системи, взаємозалежною від її структури та принципів формування.

В економічній літературі можна знайти різні тлумачення поняття бюджетної системи. Однак, визначення, яке наведене в Бюджетному кодексі цінне тим, що в короткій змістовній формі розкриває структуру та сутність бюджетної системи: «бюджетна система України - сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права».

В більш спрощеному варіанті бюджетна система – це сукупність усіх бюджетів, які створюються відповідно до законодавства в тій чи іншій державі на різних рівнях державного управління.

Бюджетна система в різних країнах ґрунтується на прийнятому в тій чи іншій державі бюджетному устрої, який встановлюється Конституцією та визначає:

- види та взаємовідносини бюджетів;
- порядок розмежування доходів та видатків бюджету;
- визначає принципи та основи побудови бюджетної системи;
- законодавчо встановлює і закріплює бюджетні права.

Відповідно до бюджетного устрою, з урахуванням специфіки кожної держави, формується структура бюджетної системи. Наприклад у країнах з федеральним устроєм існує своя специфіка формування бюджетної системи і взаємозв'язків між бюджетами різних рівнів. Зокрема, крім державного і місцевого бюджету у таких країнах виділяється федеральний бюджет (США, Німеччина, Росія). В унітарних державах є лише державний і місцевий бюджети.

Україна є унітарною державою, тому в ній формується і затверджується два види бюджетів – державний бюджет та місцеві бюджети. Відповідно, муніципальне оподаткування слід розглядати на рівні місцевих бюджетів.

Складовою бюджетної системи є принципи побудови бюджетної системи, які викладені в статті 7 Бюджетного кодексу України.

З формуванням доходної частини місцевих бюджетів, а отже і з муніципальним оподаткуванням тісно пов'язані принцип єдності, принцип самостійності, принцип повноти, принцип обґрунтованості, принцип справедливості і неупередженості та принцип публічності і прозорості.

Наприклад, принцип єдності означає, що податкові надходження формуються лише на законодавчій базі. Принцип самостійності означає, що доходами місцевих бюджетів мають право розпоряджатися лише місцеві громади в особі органів самоврядування. Принцип повноти в трансформації через призму муніципального оподаткування означає, що доходи, які належать місцевим бюджетам в повній мірі зараховуються на рахунки місцевих бюджетів. Принцип справедливості і неупередженості говорить про те, що формування і розподіл доходної частини бюджету, в тому числі сформованої за участю муніципального оподаткування здійснюється на підставі закону, відповідно до нормативів забезпеченості територій. Принцип публічності та прозорості проявляється через механізми офіційного оприлюднення та обговорення з громадськістю доходної частини бюджету, розподілу доходів за допомогою муніципального оподаткування між бюджетами різних рівнів.

Основним документом, який визначає структуру бюджетної системи в Україні є Бюджетний кодекс України. Відповідно до абзацу першого статті 2 Бюджетного кодексу України надано визначення поняттю «бюджет». Бюджет - це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду.

Під поняттям місцевих бюджетів, згідно з абзацом 34) статті 2 Бюджетного кодексу України розуміють - бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування.

В абзаці другому статті 2 Бюджетного кодексу України наводиться визначення поняттю бюджет місцевого самоврядування. Бюджети місцевого самоврядування - бюджети територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст (у тому числі районів у містах).

Отже, муніципальне оподаткування, як частина бюджетної системи тісно пов'язане з прогнозуванням бюджету і може розглядатись як інструментарій бюджетного прогнозування.

Головною проблемою бюджетної системи є встановлення оптимального співвідношення між бюджетною централізацією коштів і децентралізацією. Для сучасної бюджетної системи та її розбудови використовується принцип поєднання централізованих і децентралізованих бюджетів на різних рівнях.

Муніципальне оподаткування знаходиться на межі двох систем: бюджетної системи та податкової системи. В вітчизняній економічній літературі не розписано належною мірою взаємодію та узгодженість цих двох систем. В бюджетній системі податкова система перш за все призначена для задоволення потреб формування доходної частини бюджетів різних рівнів. Виходячи з цього призначення податкової системи, а саме формування централізованих державних фондів, до яких належать в тому числі бюджети різних рівнів, можна трактувати, що податкова система є складовою частиною бюджетної системи. Водночас,

податкова система, крім функцій наповнення централізованих фондів виконує регулюючу та стимулюючі функції, взаємодіючи з інвестиційною політикою держави, соціальною. Податкова система впливаючи на конкурентоспроможність суб'єктів ринкових відносин, відіграє активну участь в розвитку практично всіх економічних процесів, що дозволяє їй певною мірою дистанціюватися від бюджетної системи, набуваючи при цьому певної самостійності та перспектив власного розвитку. Таким чином, можна зробити висновок, що податкова та бюджетна система розвиваються паралельно у взаємодії та залежності одна від одної, надаючи переваги та поступаючись пріоритетами лише на окремих етапах економічного розвитку країни.

Муніципальне оподаткування виконує наступні функції:

- прогнозування податкових надходжень до місцевого бюджету;
- наповнення фондів місцевих бюджетів коштами;
- за допомогою податків та зборів здійснюється розмежування фінансових ресурсів між бюджетами різних рівнів;
- вирівнювання доходної частини бюджетів;
- регулювання економічного розвитку територій;
- стимулювання розвитку пріоритетних галузей в регіонах

Існує об'єктивна необхідність фінансового вирівнювання обумовлена наступними факторами:

1. Нерівномірність територіального розміщення продуктивних сил .
2. Нерівномірність витрат на надання державних, соціальних і громадських послуг.
3. Нерівномірність екологічного стану територій та необхідність усунення наслідків катастроф та природних катаклізмів.
4. Нерівномірність густоти населення, розвитку соціальної інфраструктури.
5. Випадки використання соціальної інфраструктури мешканцями інших територіальних громад.

Доходи бюджету в трактуванні статті 2 Бюджетного кодексу України , це - податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за адміністративні послуги, власні надходження бюджетних установ). Структура доходної частини місцевих бюджетів наведено на рис.1.

В статті 61 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що самостійність місцевих бюджетів гарантується власними та закріпленими за ними на стабільній основі законом загальнодержавними доходами.

Податковими надходженнями відповідно до Бюджетного кодексу України визнаються встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі) та місцеві податки і збори (обов'язкові платежі).

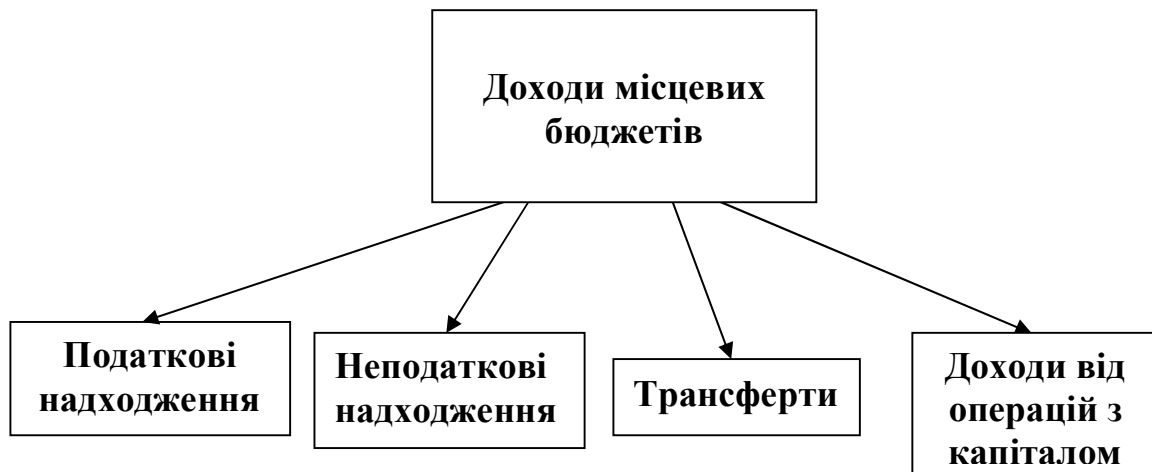

Рис. 1 Структура доходної частини місцевих бюджетів¹

Безумовним досягненням у формуванні доходних джерел місцевих бюджетів є те, що Бюджетний кодекс України закріпив на стабільній основі не тільки перелік доходів, а й пропорції розмежування податкових надходжень між бюджетами різних рівнів.

Структура податків, які формують місцеві бюджети як загальнодержавних так і місцевих побудована з урахуванням:

- це податки і збори, які стягуються за місцем проживання громадян;
- місцем реєстрації підприємницьких структур;
- перелік податків відповідає місцю сплати податків та рівню послуг, що їх отримує за ці кошти платник податку;
- місцеві органи можуть впливати на розвиток бази оподаткування та з метою їх стимулювання у справлянні цих податків.

Пунктом 9.3. статті 9 Податкового кодексу України встановлено, що зарахування загальнодержавних податків і зборів до державного та місцевого бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України. В пункті 10.6 статті 10 цього Кодексу зазначено, що зарахування місцевих податків і зборів до відповідних місцевих бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України.

Механізм розподілу загальнодержавних та місцевих податків і зборів між бюджетами різних рівнів, що визначений у Бюджетному кодексі, побудований таким чином, що доходи поділяються на ті які закріплені за місцевими бюджетами та враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, та ті, що залишаються в повному розпорядженні місцевих бюджетів. В зв'язку з таким розподілом в законодавстві наводиться поняття кошика доходів.

Відповідно до абзаців 28 та 29 статті 2 Бюджетного кодексу визначено:

28) кошик доходів державного бюджету для надання міжбюджетних трансфертів - доходи загального фонду державного бюджету, за рахунок

¹ Джерело: розроблено автором

яких здійснюється перерахування дотації вирівнювання місцевим бюджетам;

29) кошик доходів місцевих бюджетів - доходи загального фонду, закріплені цим Кодексом на постійній основі за місцевими бюджетами, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів.

Кошик доходів визначається як сукупність доходних джерел, що закріплені на постійній основі за бюджетами місцевого самоврядування і враховуються при визначенні трансфертів цим бюджетами, це кошик №1.

Доходами, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів (кошик №1), вважаються такі, які закріплені державою за місцевими бюджетами для забезпечення фінансування видатків, що обраховуються за фінансовими нормативами бюджетної забезпеченості. Якщо сума вказаних видатків перевищує доходи, що враховані в кошику №1, то на різницю даному місцевому бюджету надається трансферт (дотація вирівнювання). Якщо навпаки, сума доходів перевищує суму вказаних видатків, тоді різниця підлягає вилученню з даного місцевого бюджету для подальшого її перерозподілу дотаційним місцевим бюджетами. До складу цих доходів включаються загальнодержавні податки і збори.

Склад доходів, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, визначено в ст. 64 Бюджетного кодексу України. Зокрема, до податкових надходжень цією статтею визначено:

1) податок з доходів фізичних осіб у частині, визначеній статтею 65 цього Кодексу;

2) 50 відсотків збору за спеціальне використання лісових ресурсів державного значення, що зараховується до міських бюджетів міст Києва та Севастополя;

3) 50 відсотків збору за спеціальне водокористування (крім збору за спеціальне водокористування місцевого значення), що зараховується до міських бюджетів міст Києва та Севастополя користувачами води за місцем її забору;

4) 50 відсотків платежів за користування надрами загальнодержавного значення, що зараховується до міських бюджетів міст Києва та Севастополя;

З чотирьох наведених податкових джерел найбільша частка надходжень припадає на надходження податку на доходи фізичних осіб.

Стаття 66 Бюджетного кодексу встановила склад доходів бюджету АРК, обласних та районних бюджетів, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Серед них включені податкові надходження, а саме:

1) 25 відсотків податку з доходів фізичних осіб, що сплачується (перераховується) згідно із Законом України "Про податок з доходів фізичних осіб" на відповідній території;

2) 50 відсотків збору за спеціальне використання лісових ресурсів державного значення;

3) 50 відсотків збору за спеціальне водокористування (крім збору за спеціальне водокористування місцевого значення), що зараховується до бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів користувачами води за місцем її забору;

4) 50 відсотків платежів за користування надрами загальнодержавного значення;

5) акцизний збір із вироблених в Україні товарів (крім збору, що зараховується до спеціального фонду державного бюджету згідно із законом про Державний бюджет України), що сплачується платниками, які зареєстровані в Автономній Республіці Крим, - до доходів бюджету Автономної Республіки Крим;

Для забезпечення реалізації спільних соціально-економічних і культурних програм територіальних громад до доходів районних бюджетів, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, належать також 50 відсотків податку з доходів фізичних осіб, що сплачується (перераховується) згідно із Законом України "Про податок з доходів фізичних осіб" на території сіл, їх об'єднань, селищ, міст районного значення;

Розрахунковий обсяг кошика доходів відповідного бюджету визначається із застосуванням індексу відносної податкоспроможності такого бюджету, який розраховується з використанням економіко-математичних методів та коригуючих коефіцієнтів на основі даних про фактичне виконання відповідного бюджету за три останні бюджетні періоди.

Індекс відносної податкоспроможності є коефіцієнтом, що визначає рівень податкоспроможності відповідного бюджету у порівнянні з аналогічним середнім показником по Україні у розрахунку на одну людину.

При визначенні індексу відносної податкоспроможності розрахунковий обсяг кошика доходів місцевих бюджетів збільшується на суму втрат у доходах, що виникли внаслідок надання пільг платникам податків згідно з рішеннями Верховної Ради Автономної Республіки Крим та відповідних місцевих рад.

З наведеного випливає, що муніципальне оподаткування приймає активну участь в перерозподілі фінансових ресурсів між бюджетами різних рівнів за допомогою механізмів вирівнювання, спрямування трансфертів та дотацій і субсидій місцевим бюджетам.

Доходи, які не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів – називають кошиком № 2. Ці доходи повністю залишаються в розпорядженні відповідного бюджету та не враховуються у розрахунках обсягів дотації вирівнювання, або в обсягах вилучення коштів з бюджетів. Ці доходи призначено для забезпечення видатків, які в межах чинного

законодавства повністю передані на розгляд органів місцевого самоврядування.

Склад доходів кошика № 2 визначено в статті 69 Бюджетного кодексу України. За рахунок цих коштів формується загальний та спеціальний фонди місцевих бюджетів.

До доходів загального фонду місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, належать такі податкові надходження :

1) фіксований податок на доходи від підприємницької діяльності, що зараховується до місцевих бюджетів у порядку, визначеному статтями 65 і 66 цього Кодексу для податку з доходів фізичних осіб;

2) податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності.

3) Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності, засновником яких є Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні, районні, міські, селищні та сільські ради, зараховується відповідно до бюджету Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, селищних та сільських бюджетів;

3) платежі за спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення;

4) плата за землю, що зараховується до бюджетів місцевого самоврядування;

5) місцеві податки і збори, що зараховуються до бюджетів місцевого самоврядування, включаючи податок на нерухоме майно (нерухомість), відмінне від земельної ділянки;

6) фіксований сільськогосподарський податок у частині, що зараховується до бюджетів місцевого самоврядування;

7) частина чистого прибутку (доходу) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до бюджету, у порядку, визначеному Верховною Радою Автономної Республіки Крим, відповідними місцевими радами;

До надходжень спеціального фонду місцевих бюджетів належать:

1) надходження бюджету розвитку місцевих бюджетів (визначені в частині першій статті 71 цього Кодексу) до якого включено податкові такі надходження:

а) збір за першу реєстрацію транспортного засобу;

б) плата за придбання торгових патентів пунктами продажу нафтопродуктів (автозаправними станціями, заправними пунктами);

в) 70 відсотків збору за забруднення навколишнього природного середовища (крім збору, що справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками), в тому числі: до сільських, селищних, міських бюджетів - 50 відсотків, обласних бюджетів та бюджету Автономної Республіки Крим - 20 відсотків, бюджетів міст Києва та Севастополя - 70 відсотків;

Надходження бюджету розвитку місцевих бюджетів включають такі податкові надходження:

1) податок на прибуток підприємств (крім податку на прибуток підприємств і фінансових установ комунальної власності) відповідно до додаткових ставок такого податку, у розмірах, визначених законом з питань оподаткування.

При цьому надходження від податку на прибуток підприємств (крім податку на прибуток підприємств і фінансових установ комунальної власності) відповідно до додаткових ставок такого податку, встановлених районними радами, розподіляються у розмірі: 30 відсотків - до бюджетів розвитку бюджетів сіл, селищ, міст районного значення; 70 відсотків - до бюджетів розвитку районних бюджетів;

2) єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва, що зараховується до бюджетів місцевого самоврядування;

3) дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є майно Автономної Республіки Крим, комунальна власність.

Місцеві податки і збори в системі муніципального оподаткування з'являються на стадії формування кошика №2. Частка місцевих податків і зборів в доходній частині місцевих бюджетів на протязі 2005-2010 років була вкрай низькою і не досягала навіть 1 відсотка від загальної суми доходної частини місцевих бюджетів. Перелік місцевих податків і зборів коливався в процесі реформування податкового законодавства і на 01.01.10 становив 14 видів, що вимагало значних витрат державного ресурсу на адміністрування таких платежів, які не покривались відповідними надходженнями. Переважна частина місцевих податків і зборів стягувалась до місцевого бюджету через посередництво уповноваженої особи (податкового агента), статус якого в податковому законодавстві стосовно місцевих податків і зборів не був визначений, а отже не була встановлена його відповідальність за своєчасну та в повному обсязі сплату місцевих податків і зборів.

Зазначене, а також неврегульованість окремих положень законодавства стосовно участі органів місцевого самоврядування в справлянні місцевих податків і зборів негативно впливало на податкову дисципліну платників податків, на виконання планових призначень по доходній частині місцевих бюджетів, збалансованість доходної та видаткової частин місцевих бюджетів, внаслідок чого назріла реальна потреба в реформуванні системи справляння місцевих податків і зборів.

З прийняттям Податкового кодексу України реформування в механізмах справляння місцевих податків і зборів відбулось по всім напрямам:

- уточнення повноважень органів місцевого самоврядування щодо встановлення місцевих податків і зборів та їх адміністрування;
- скорочено перелік місцевих податків і зборів з 14 до 5;

- вдосконалено елементи оподаткування по місцевим податкам і зборам;
- визначено статус податкового агента та його відповідальність за стягнення місцевих податків і зборів;
- вдосконалено процедуру стягнення податкового боргу по місцевим податкам і зборам.

Переважна частина місцевих податків і зборів (4 із 5) переведена на сплату безпосередньо їх платником, а не податковим агентом як це було раніше. Відтепер через посередництво податкового агента сплачується лише туристичний збір. Це суттєве вдосконалення законодавства, яке значно спрощує адміністрування місцевих податків і зборів, позитивно впливає на податкову дисципліну платників податків і на надходження платежів до місцевих бюджетів та якість муніципального оподаткування.

З прийняттям Податкового кодексу виписано взаємодію ОМС з податковими органами в частині, що стосується збору податкової інформації та вдосконалення порядку муніципального оподаткування. Так, відповідно до глави 7 вказаного Кодексу «Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної податкової служби» (стаття 72) визначено, що для інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності державної податкової служби використовується інформація, що надійшла від органів виконавчої влади та ОМС (підпункт 72.1.2.) про :

- об'єкти оподаткування (підпункт 72.1.2.1);
- результати здійснення державного контролю за господарською діяльністю (підпункт 72.1.2.2);
- інформація, що міститься у звітних документах (крім персоніфікованої статистичної інформації, фінансових звітів), яка подається платником податку до ОМС (підпункт 72.1.2.3);
- при встановленні ОМС ставки місцевих податків і зборів та надані такими органами податкових пільг (підпункт 72.1.2.4);
- про дозволи, ліцензії, патенти, свідоцтва на право провадження окремих видів діяльності (підпункт 72.1.2.5);
- експортно-імпорتنі операції платників податків (підпункт 72.1.2.6).

В Податковому кодексі не визначено джерела отримання ОМС зазначеної інформації, тобто така інформації може бути сформована ними виходячи із заяв, жалоб, інших звернень громадян, організацій чи установ.

Висновки. Муніципальне оподаткування слід розглядати як економічну категорію, яка охоплює рівень місцевих бюджетів, є складовою частиною бюджетного процесу на місцевому рівні та необхідним інструментарієм в частині прогнозування, перерозподілу та формування доходів місцевого бюджету.

Використані джерела інформації:

1. Конституція України
2. Бюджетний кодекс України
3. Податковий кодекс України

4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»
5. Закон України «Про систему оподаткування в Україні»
6. Закон України «Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим»
7. Декрет Кабінету Міністрів «Про місцеві податки і збори»
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2010 № 1132 «Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів»
9. Піхоцький В.Ф. Ресурсні платежі та місцеві податки і збори: Навчальний посібник – К.: ВД „Професіонал”, 2005. – 304 с.
10. Буряк С.В.» Місцеві податки і збори. Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів» ./Держ.податк. служба України; за ред..С.В.Буряка.-К.:Юрінком Інтер,2009.-320 с.

УДК 332.1:336.1:351.82

Кондрашихін А. Б.,
д.е.н., доц., завідувач кафедри
державних та місцевих фінансів
Академії муніципального управління, м. Київ

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН ЯК ОБ’ЄКТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Розглянуто особливості застосування методологічного інструментарію у дослідженнях сучасних фінансових відносин, що відчувають вплив трансформаційних змін економічного простору. Визначено основні причини розбіжності результатів наукового аналізу. Запропоновано рекомендації щодо наближення результативності до практики фінансового обігу.

Рассмотрены особенности применения методологического инструментария в исследованиях современных финансовых отношений, испытывающих влияние трансформационных изменений экономического пространства. Выявлены основные источники расхождения в результатах научного анализа. Предложены рекомендации относительно приближения результативности к практике финансового обращения.

The features of the application of methodological tools in the study of modern financial relationships, experiencing the effect of transformational changes in the economic area. The basic sources of discrepancies in the results of scientific analysis. Recommendations regarding the impact approximation to the practice of financial circulation.

Постановка проблеми. Реформування господарського комплексу, накопичений досвід корпоратизації та приватизації підприємств різних галузей економіки, розмаїття нормативних вимог стосовно організації фінансового обігу в господарстві змушують шукати нові підходи у використанні ринкових можливостей, зростання ефективності акціонерної форми капіталу, доходності фінансових інструментів. З документів, що регулюють економічні, організаційно-правові й інші групи відносини щодо обігу фінансових активів, впливає недостатня прозорість фінансового